SUOMI

SIBELIUKSEN POLUILLA

Löydä Jean Sibeliuksen elämän tärkeät paikat ja hetket

Hämeenlinna | Loviisa | Helsinki | Tuusula ja Järvenpää

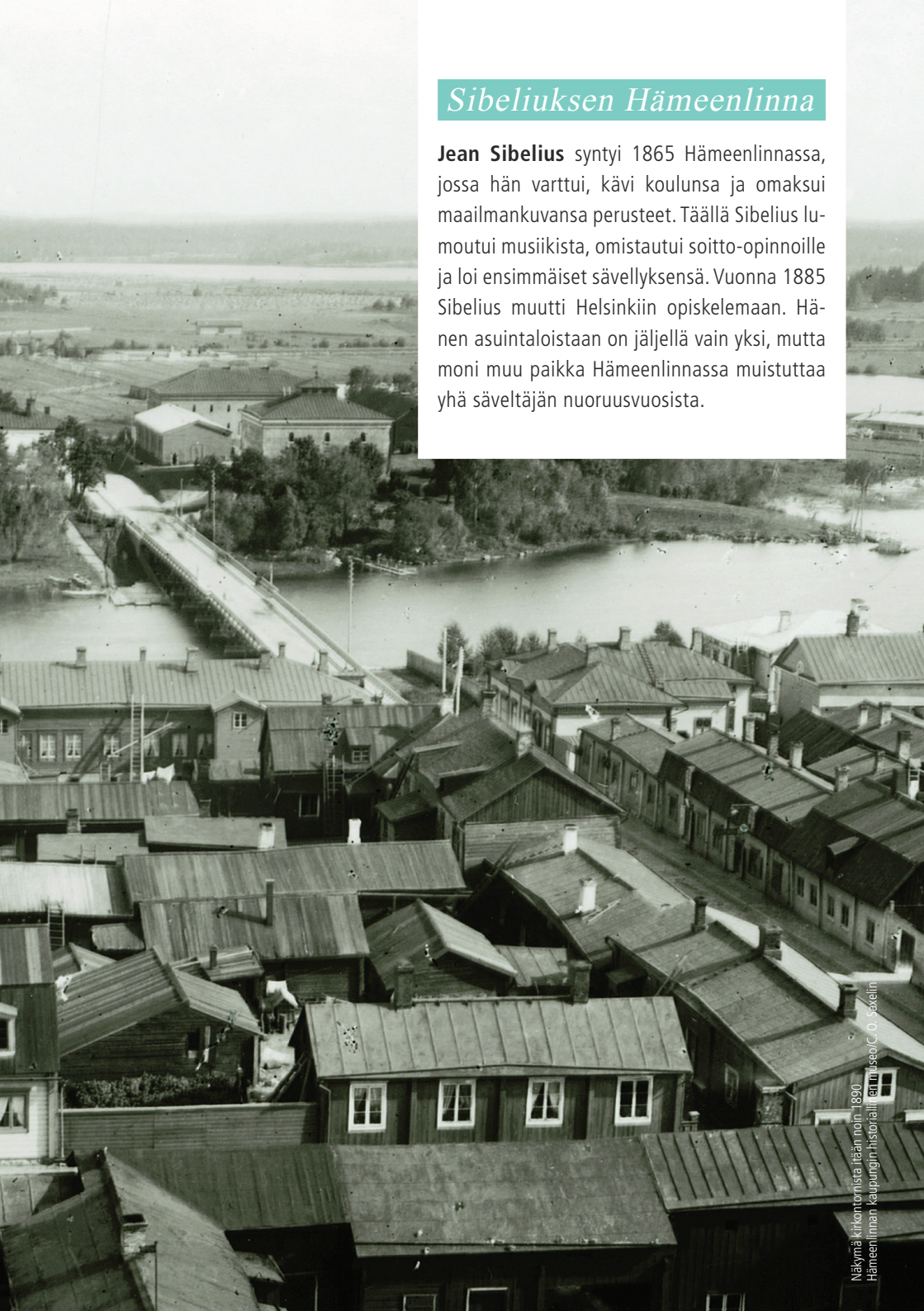
Sibeliuksen poluilla -matkailureitti

Vuonna 2015 säveltäjä Jean Sibeliuksen syntymästä tulee 150 vuotta. Juhlavuoden kunniaksi Sibeliuksen elämän tärkeät paikat ja hetket on koottu matkailureitiksi, jota seuraten on helppo kulkea säveltäjän poluilla ja tutustua samalla Sibeliuksen ajan Suomeen.

Sibeliuksen poluilla -matkailureitti johdattaa paikkoihin, joissa Sibelius asui, kävi koulua, opiskeli, sävelsi, nautti luonnosta, musisoi ystäviensä kanssa, eli perhe-elämää, johti teostensa kantaesityksiä ja huvitteli – paikkoihin, joissa mestarin muisto elää yhä.

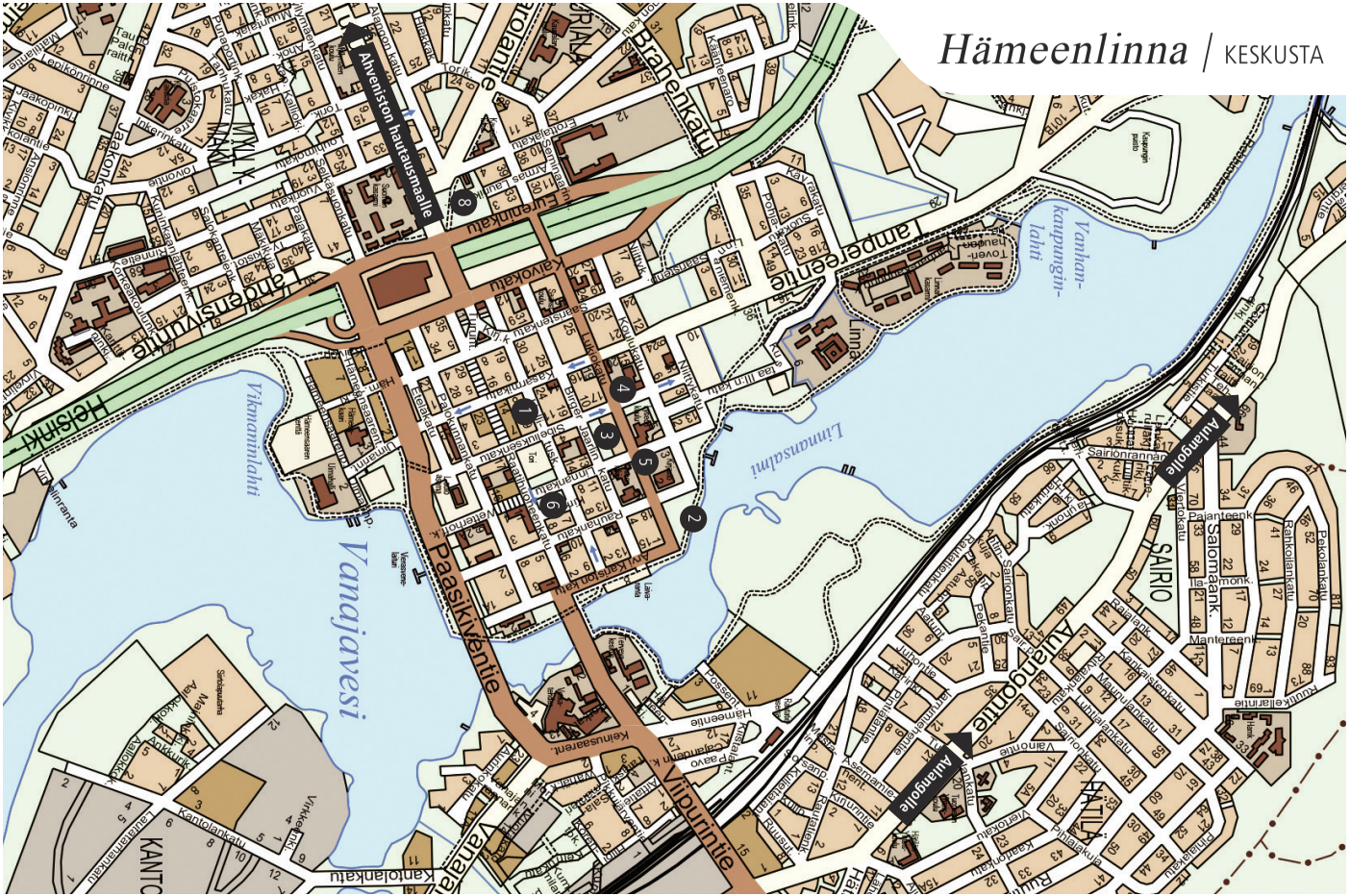
Sibeliuksen Hämeenlinna

Jean Sibelius syntyi 1865 Hämeenlinnassa, jossa hän varttui, kävi koulunsa ja omaksui maailmankuvansa perusteet. Täällä Sibelius lumoutui musiikista, omistautui soitto-opinnoille ja loi ensimmäiset sävellyksensä. Vuonna 1885 Sibelius muutti Helsinkiin opiskelemaan. Hänen asuintaloistaan on jäljellä vain yksi, mutta moni muu paikka Hämeenlinnassa muistuttaa yhä säveltäjän nuoruusvuosista.

Näkymä kirkontornista itään noin 1890
Hämeenlinnan kaupungin historialliset museot/C. O. Jäkelin

Hämeenlinna / KESKUSTA

Hämeenlinna / AHVENISTO

Ahvenistontie
Ahveniston koulu
Ahveniston hautausmaa
Ulkoilukeskus
Turuntie
Parolantie
KAURIALA
Keskusta
MYLLYMÄKI
Hauenkatu
Jaakonkatu
Rapamäki
Rapamäentie
Olympiakatu
Soraharjunkatu
Matti Alangon katu
Kaurialantie
Kaurialan koulu
Kaurialan kirkko
Kaurialan kartano
Kaurialan kirkkopuisto
Kaurialan kirkkotie
Kaurialan kirkkopuisto
Kaurialan kirkkopuisto
Kaurialan kirkkopuisto

Syntymäkoti
Hämeenlinnan kaupungin historiallinen museo/Reilika Landén

Keskusta

1. Syntymäkoti

Hallituskatu 11

Johan Julius Christian Sibelius syntyi 8.12.1865 kaupunginlääkärin poikana. Perhe asui vuokralla vuonna 1834 rakennetussa, vaatimattomassa puutalossa silloisella Residenssikadulla. Vuonna 1868 musikaalinen mutta tuhlaileva isä kuoli äkillisesti. Vararikkoon joutunut nuori leski Maria Sibelius muutti pienten lastensa Lindan ja Johanin kanssa äitinsä, leskiruustinna Katarina Borgin luo. Pikkuveli Christian syntyi vasta 1869.

Syntymäkodissa on vuodesta 1965 ollut museo, jonka 1860–80-lukujen asuun sisustetuissa huoneissa kerrotaan Sibeliuksen nuoruudesta. Hänen musiikkinsa soi museossa äänitteinä ja kamarikonserteissa.

2. Vanajaveden rannat

Sibeliukset ja Borgit, leskiruustinna ja hänen naimattomat tyttärensä Julia ja Thekla, etsivät kauan riittävän tilavaa taloa. Varhaisin koti, jonka Sibelius muisti, oli Prykikadulla (nykyisin Palokunnankatu 5). Tontti oli Vanajaveden äärellä, ja Janne – kuten perhe häntä kutsui – leikki mieluusti rannalla. Hämeenlinnan rantojen luonnonnäkymät järven takana siintävine harjuineen ovat ennallaan, mutta rakennuskanta on muuttunut hyvin paljon Sibeliuksen päivistä.

3. Sibeliuksenkatu, Sibeliuksenpuisto ja Sibelius-patsas

Vuonna 1874 Sibeliukset ja Borgit löysivät Läntiseltä Linnankadulta (nykyisin Sibeliuksenkatu 15) kodin, jossa Janne asui kouluvuotensa. Musiikki, pianon- ja viulunsoitto täyttivät hänen elämänsä. Linda, Janne ja Christian musisoivat myös yhdessä ja ystäviensä kanssa. Sibeliuksen varhaisimmat sävellykset syntyivät täällä. Muutettuaan Helsinkiin Sibelius vieraili rakkaassa kotitalossaan usein, kunnes isoäiti kuoli 1892.

Sibeliuksen 90-vuotispäivää juhlittiin 1955 nimeämällä entinen kotikatu hänen mukaansa. Säveltäjän kuoltua 1957 käynnistyi patsashanke, jota Sibelius oli eläessään vastustanut. Veistoskilpailun voittanut Kain Tapperin pronssipatsas *Kasvumiljöössä* paljastettiin 8.12.1964 Sibeliuksenpuistoksi nimetyssä vanhassa Tähtipuistossa, jossa kaupunkilaisten kerrotaan aikoinaan käyneen kuuntelemassa Sibeliusten talosta tulvivaa musiikkia. Sibeliuksenkatu 15:n puutalo purettiin 1982.

4. Entinen Hämeenlinnan normaalilyseo

Sibeliuksenkatu 19

Sibelius pääsi 1876 valmistavia kouluja käytyään Hämeenlinnan suomalaiseen normaalilyseoon, josta hän valmistui ylioppilaaksi 1885. Vuonna 1873 perustettu normaalilyseo toimi ahtaissa tiloissa niin sanotussa kivikoulussa, joka oli rakennettu koulutaloksi 1846. Koulussa Janne oppi äidinkielensä

ruotsin lisäksi hyvin suomea ja tutustui *Kalevalaan*, josta tuli hänelle aikanaan tärkeä innoituksen lähde. Sibelius osallistui innokkaasti musikaalisten koulupoikien orkesteri- ja kvartettitoimintaan ja soitti koulun juhlissa. Läksyt jäivätkin Jannelta usein musiikin varjoon, ja hän joutui kertaamaan viidennen luokan.

Vanha koulutalo on myöhemmin toiminut postikonttorina ja toimistona. Uusi lyseorakennus, Linnankatu 12–16, valmistui 1888. Sen seinässä on Sibeliuksen muistolaatta ja juhlasalissa muotokuva.

5. Palanderin talo

Linnankatu 16

Sibeliuksen Hämeenlinna oli pikkukaupunki, jota leimasivat yksikerroksiset empirepuutalot. Ilmapiiri oli porvarillinen, sillä vanhassa hallinto-, varuskunta- ja koulukaupungissa oli paljon säätyläisiä ja virkamiehiä. Vuonna 1862 avattu rautatie vilkastutti kaupunkia, toi teollisuutta ja uusia asukkaita sekä välitti maailmalta kulttuurivirikkeitä, myös muusikoita, jotka ulottivat kiertueensa Hämeenlinnaan.

Aikakauden porvariselämään voi tutustua Palanderin talon kotimuseossa, jonka tienoilla on säilynyt pala Sibeliuksen ajan puukaupunkia. Talo on nimetty Sibeliuksen opettajan, lehtori Edvard Palanderin perheen mukaan, joka asui siellä 1884–1904. Palanderien salissa pidettiin kotikonsertteja, joissa Jannekin lienee esiintynyt viuluineen.

6. Kirkko

Sibeliuksen äiti ja isoäiti olivat hyvin uskonnollisia, ja kirkossa käytiin ahkerasti. Hämeenlinnan pyörökirkko on rakennettu 1792–1798 Rooman Pantheonin malliin. Alttari oli vielä Jannen lapsuudessa pyöreän kirkkosalin keskellä. Kirkon ainutlaatuinen, antiikkiin viittaava arkkitehtuuri teki vaikutuksen historiasta kiinnostuneeseen poikaan. Kirkossa laulettujen virsien kaikuja voi kuulla Sibeliuksen musiikissa.

Hämeenlinnan kirkko laajennettiin ristikirkoksi 1892, ja sen sisätilojen nykyasu on 1960-luvulta.

Hieman kauempana

7. Aulanko

Hämeenlinnalaiset retkeilivät jo 1840-luvulla metsäiselle Aulangon vuorelle ihailemaan järvimaisemaa. Nuori Sibelius rakasti luontoa, metsästi ja vaelteli Aulangolla, josta tehtiin myöhemmin puistometsä kartanoineen ja hotelleineen. Vanhana hän kertoi ajatelleensa näitä maisemia säveltäessään *Finlandian*.

Linnankatua 1900-luvun alkupuolella
Hämeenlinnan kaupungin historiallinen museo

Aulanko
Kehittämiskeskus Oy Häme/Jorma Jämsénn

8. Vanha hautausmaa

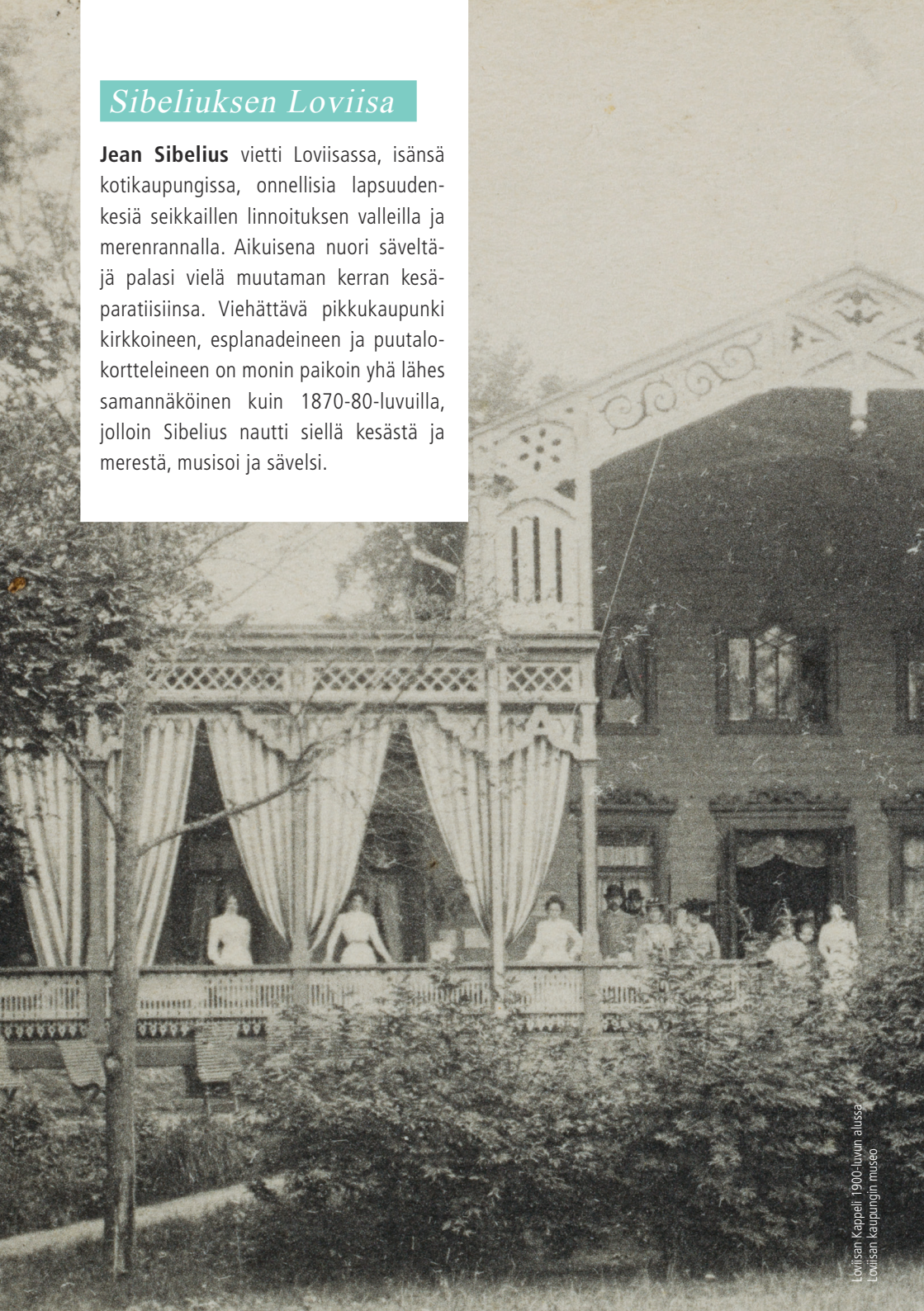
Säveltäjän isä Christian Sibelius (1821–68) tuli 1859 sotilas- ja kaupunginlääkäriksi Hämeenlinnaan, jossa hän avioitui 1862. Hänen hautansa on Vanhalla hautausmaalla, joka jäi käytöstä 1873 ja on nykyään puisto.

9. Ahveniston hautausmaa

Borgien sukuhautaan korttelissa 28 on haudattu lähes koko Sibeliuksen lapsuudenperhe: isoäiti Katarina, äiti Maria, sisko Linda, eno Axel sekä tädit Julia ja Thekla. Ahveniston hautausmaalla lepää myös sotilaskapellimestari Gustaf Levander, joka opetti nuorelle Sibeliukselle viulunsoittoa.

Sibeliuksen Loviisa

Jean Sibelius vietti Loviisassa, isänsä kotikaupungissa, onnellisia lapsuudenkesiä seikkaillen linnoituksen valleilla ja merenrannalla. Aikuisena nuori säveltäjä palasi vielä muutaman kerran kesäparatiisiinsa. Viehättävä pikkukaupunki kirkkoineen, esplanadeineen ja puutalokortteleineen on monin paikoin yhä lähes samannäköinen kuin 1870-80-luvuilla, jolloin Sibelius nautti siellä kesästä ja merestä, musisoi ja sävelsi.

Loviisan Kappeli 1900-luvun alussa
Loviisan kaupungin museo

Loviisa

© Loviisan kaupungin kiinteistö- ja paikkatietotoimisto 2014

Sibeliustalo
Loviisan kaupunki/peak press

Keskusta

1. Sibeliustalo

Sibeliuksenkatu 10

Sibeliuksen kauppiasisoisä osti talon Läntiseltä Tullikadulta 1817. Säveltäjän lapsuudessa talossa asuivat hänen isänäitinsä Katarina Sibelius ja tätinsä Evelina Sibelius, joihin isätön Janne piti sisaruksineen tiivistä yhteyttä. Lapset oleskelivat usein kesäisin Loviisassa vuoteen 1879 asti, jolloin isoäiti kuoli.

Kesällä 1885 juuri ylioppilaaksi päässyt Janne palasi Loviisaan ja löysi talosta setävainajansa ja kaimansa, kauppakapteeni Johan Sibeliuksen, ranskankielisiä käyntikortteja, joista hän omaksui taiteilijanimensä Jean Sibelius. Evelina-täti kannusti sydämellisesti nuorta säveltäjää, joka kirjoitti Loviisassa kamarimusiikkia ja pikkukappaleita lahjoiksi. Yhden kvarteton hän laati naapurin Sucksdorffeille, joiden kanssa hän mieluusti musisoi. Syksyn 1891 Sibelius sävelsi Loviisan rauhassa läpimurtoteostaan *Kullervoa* ja hankki samalla lisätuloja antamalla talossa viulutunteja.

Talo myytiin Evelina Sibeliuksen kuoltua 1893. Moneen kertaan muutetussa talossa on nykyään musiikkiopiston opetustiloja. 1800-luvun maisemansa melkein ennallaan säilyttänyt katu omistettiin Sibeliukselle 1945.

2. Sibelius-patsas ja Sibeliuspuisto

Eri puolilla Suomea virisi 1960-luvun alussa hankkeita Sibelius-muistomerkkien pystyttämiseksi. Loviisassa patsasrahoja alkoi kerätä Östra Nylands Sång- och Musikförbund. Kaupunki osoitti paikan kirkon kupeesta, Jannen lapsuuden leikkipaikoilta. Kuvanveistäjäksi valittiin Matti Haupt, jonka isoisä oli käyrätorvensoittaja Christian Haupt, Loviisan vaskiseitsikon johtaja, Sibeliuksen nuoruudenystävä ja muutamien tämän puhallinteosten kantaesittäjä. Veistos paljastettiin Sibeliuspuistossa 1964.

3. Entinen Seurahuone

Kuningattarenkatu 24

Seurahuone valmistui 1863 Loviisan huvi- ja seuraelämän keskukseksi. Juhlasalin lavalla nähtiin monenlaisia esityksiä, ja Sibeliuskin konsertoi pari kertaa siellä. Hän viihtyi myös talon ravintolassa.

Rakennus sai nykyisen ulkoasunsa 1907. Suomen vanhin säilynyt puinen seurahuone entisöitiin ja muutettiin 1998 kirjastoksi, jossa voi nähdä Sibeliuksen ajan asuun palautetun hienon juhlasalin.

4. Kappelinpuisto ja Kappeli

Kuningattarenkatu 19

Loviisasta kehittyi 1800-luvun jälkipuolella vilkas kylpyläkaupunki, jossa huvielämä kukoisti kesäisin. Kylpylän rakennuksia ympäröi puisto, jossa promenadeja säesti soittolavalta kaikuva musiikki. Sibe-

Kukkukivi
Loviisan kaupunki/peak press

liuksen sisarukset ottivat 1880-luvun lopulla vilkkaasti osaa kylpyläelämään: seurustelivat, tanssivat ja musisoivat nuorten kylpylävieraiden kanssa. Kylpylän juhlissa kuultiin myös Sibeliuksen sisarustrioa, jossa Janne soitti viulua, Linda pianoa ja Christian selloa. Tälle yhtyeelle Sibelius kirjoitti valoisan *Loviisa-trion*. Kylpylän 25-vuotisjuhlassa 1891 torvisoittokunta esitti Sibeliuksen tähän tilaisuuteen säveltämän preludin.

Kylpylärakennus paloi 1935, mutta puisto on yhä olemassa. Siellä kylpyläkauden tunnelmaan pääsee Kappelissa, vanhassa kylpyläravintolassa, joka avattiin 2013 Sibeliukselle tuttuun hahmoon restauroituna.

5. Loviisan kaupungin museo

Puistokatu 2

Museo sijaitsee vuonna 1755 rakennetussa Komendantintalossa, joka on Loviisan maalinnoituksen komeimpia toteutuneita osia. Sibeliukselle omistetussa pienessä näyttelyssä on säveltäjän sukulaisille ja ystäville kuuluneita esineitä ja valokuvia.

Hieman kauempana

6. Myllyharju ja Kukkukivi

Loviisan kupeessa kohoaa harju, jolla oli aikoinaan useita tuulimyllyjä – siitä nimi Myllyharju. Kylpylävieraat, Sibelius-sisarukset heidän mukanaan, patikoivat puuttomalle harjulle katsomaan maisemia puisesta näköalapaviljongista, joka sijaitsi nykyisen, vuonna 1926 paikalleen siirretyn tuulimyllyn tienoilla.

Harjua alettiin metsittää puistoksi 1800-luvun lopulla ja sen eteläkärkeen rakennettiin 1906 uusi näkötorni Kukkukivi. Vastikään kunnostetusta jugendtornista aukeaa komea merinäköala Loviisanlahdelle. Luonto innoitti nuorta Sibeliusta, joka kulki metsissä ja rannoilla viulun kanssa tulkiten näkemänsä säveliksi. Purjehdusretkillä Loviisan edustalla hän soitti merelle veneen keulassa.

7. Vanha hautausmaa

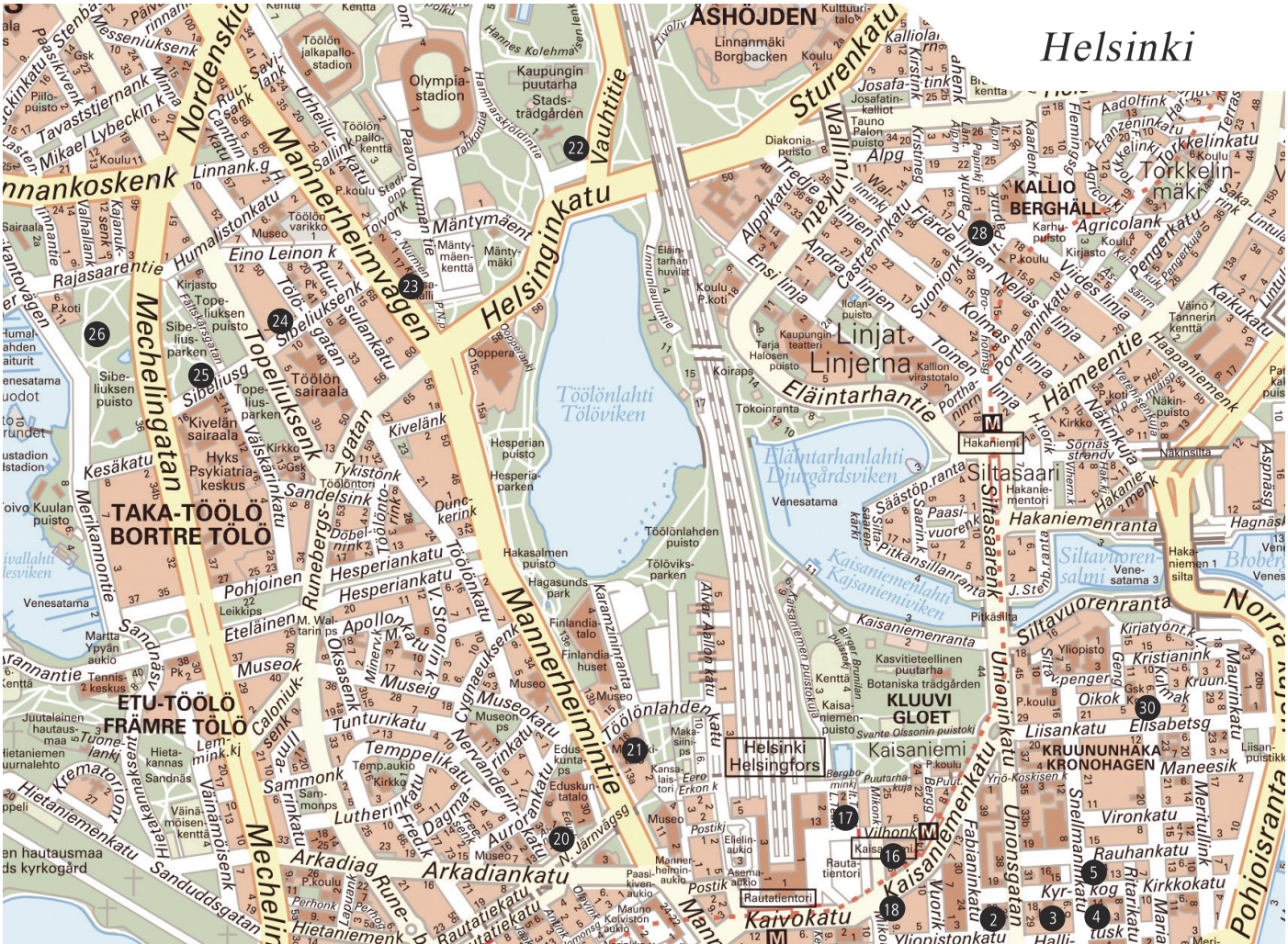
Hautausmaa otettiin käyttöön 1750-luvulla. Myllyharjun puoleisen kivimuurin keskivaiheilla on Sibeliusten sukuhauta, jossa lepäävät muun muassa säveltäjän isovanhemmat ja Evelina-täti. Vierailtuaan nuoruutensa maisemissa Loviisassa ja käytyään myös hautausmaalla Jean Sibelius kustansi syksyllä 1927 hautakiven sukulaisilleen – varaa oli, koska hän oli viimein saanut suuret velkansa maksettua. Tämäkin kertoo Loviisan säilyneen vuosikymmeniä lämpimänä muistona hänen mielessään.

Sibeliuksen Helsinki

Jean Sibelius muutti 1885 synnyin- ja koulukaupungistaan Hämeenlinnasta Helsinkiin opiskelemaan. Pääkaupungissa hän koki suurimmat taiteelliset voittonsa, perusti perheen ja nautti elämän iloista – senkin jälkeen, kun hän oli muuttanut 1904 Ainolaan Järvenpäähän. Helsingissä voi yhä aistia Sibeliuksen ajan tunnelman, vaikka kaupunki on muuttunut paljon. Säveltäjän lukuisista asuintaloista vain kaksi on säilynyt, mutta monet muut paikat kantavat hänen muistoaan.

Esplanadi 1892
Helsingin kaupunginmuseo

Helsinki
ÅSHÖJDEN
Linnanmäki
Borgbacken
Olympia-
stadion
Kaupungin
puutarha
Stads-
trädgården
Töölön
jalkapallo-
stadion
Töölön
pallo-
kenttä
Töölön
varikko
Mäntymäen-
kenttä
Mäntymäki
Eläintarhan
huvilat
Töölönlahti
Tölöviken
Ooppera
Hesperian
puisto
Hesperia-
parken
Töölönlahden
puisto
Tölöviks-
parken
Hagasunds
park
Hakasalmen
puisto
Finlandia
talo
Finlandia
huset
Museo
Museon
ps
Eduskunta-
ps
Eduskunta-
talo
Kansalais-
aukio
Eero
Erkon k
Mannerheimin
aukio
Paasi-
kiven-
aukio
Mauno
Koivisto-
aukio
Postikj
Postik
Elielinaukio
Asema-
aukio
Rautatientori
Rautatientorin
puistokuja
Makasiini-
ps
Kaisaniemen
puistokuja
Kaisaniemen
puisto
Kenttä
Kasvitieteellinen
puutarha
Botaniska trädgården
KLUUVI
GLOET
Kaisaniemi
Helsinki
Helsingfors
KALLIO
BERGHÄLL
Torkkelin-
mäki
Linjat
Linjerna
Kallion
virastotalo
Kaupungin
teatteri
Tarja
Halosen
puisto
Kolmas linja
Neljäs linja
Viides linja
Kuudes linja
Seitsemäs linja
Kahdeksas linja
Yhdeksäs linja
Toinen linja
Porthaninkatu
Hämeentie
Eläintarhantie
Hakaniemi
Hakaniemen-
ranta
Hakaniemen
silta
Hakaniemen
mentori
Siltasaari
Siltavuorenranta
Siltavuorenrannan
puistokuja
Siltavuorenrannan
pysäköintilaitos
Siltavuorenrannan
pysäköintitalo
Siltavuorenrannan
pysäköintikatu
Siltavuorenrannan
pysäköintiramppi
Siltavuorenrannan
pysäköintiaukio
Siltavuorenrannan
pysäköintipaikka
Siltavuorenrannan
pysäköintihalli
Siltavuorenrannan
pysäköintitunneli
Siltavuorenrannan
pysäköintiterminaali
Siltavuorenrannan
pysäköintiasema
Siltavuorenrannan
pysäköintiparkki
Siltavuorenrannan
pysäköintiautomaatti
Siltavuorenrannan
pysäköintiluola
Siltavuorenrannan
pysäköintiholvi
Siltavuorenrannan
pysäköintikellari

Lapinniemi
Lappudden
Lapinlahti
Lappviken
Lapinlahden sairaalapuisto
Lapinlahdenkatu
Sairaala
Kappeli
Koiraps
Suomen kaartin hautausmaa
Ortodoksinen hautausmaa
Ortodoxa begravningsplatsen
Lepakon 1 aukio
Porkalag
Ruoholahden silta
Gräsviksbron
Ruoholahti
Östersjö
Santakatu
Länsiterminaali L4
Länsisatamankuja
Kallioisaarenkatu
Jätkäsaarenlaituri
Munkholmskajen
Munkkisaari
Munkholmen
Laivakatu
Skeppsg
Eiranranta
Matalasalmenkatu
Pyhän Birgitan puisto
Ursininkallio
Eirastranden
Havsgatan
Merisatamanranta
Venesatama
Merisatama
Havshamnen
Ehrenströmintie
Kaivopuiston-ranta
Ullanlinnanlaituri
Kaivopuisto
Brunnsparken
KAIVOPUISTO
BRUNNSPARKEN
Ursa
Kylpylänaukio
Meritori
Meripuisto
Merikatu
Fredrik Stjernvallin puisto
Kapteeninkatu
Laivanvarustajank
Neitsytpolku
Pietarinkatu
Huvilakatu
Laivanvarustajank
Fabriksgatan
Raatimiehenkatu
Iso Puistokatu
Kaivohuone
Kaivohuone
Kaivohuone

Esplanadi
Kuva: Christian Mesiano

Kämp 1915
Helsingin kaupunginmuseo/Nils Wasastjerna

Keskusta

1. Yliopiston päärakennus

Sibelius aloitti 1885 opinnot sekä Helsingin yliopistossa että musiikkiopistossa. Musiikki vei pian voiton lakitieteestä, mutta yliopiston juhlasali, kaupungin silloinen pääkonserttisali, tuli Sibeliukselle tärkeäksi. Hän johti siellä lähes kaikkien keskeisten orkesteriteostensa kantaesitykset. Salissa on Albert Edelfeltin seinämaalaus *Turun Akatemian vihkiäiset vuonna 1640* (1905), jonka keskipaneelin vaaleaviittaisen herran mallina Sibelius on ollut. Juhlasali vaurioitui pahoin pommituksissa 1944. Korjauksessa alkuperäinen arkkitehtuuri vuodelta 1832 muuttui, akustiikka huononi ja sali menetti asemansa konserttitilana.

2. Kansalliskirjasto

Kansalliskirjastossa säilytetään kattavinta Sibeliuksen sävellyskäsikirjoitusten kokoelmaa. Vuodesta 1996 siellä on toimitettu Sibeliuksen teosten kokonaisjulkaisua, joka perustuu tarkoin alkuperäislähteisiin.

3. Tuomiokirkko

Sibelius kuoli 20.9.1957. Hautajaiset pidettiin 30.9. Suurkirkossa (vuodesta 1959 Helsingin tuomiokirkko). Arkku tuotiin edellispäivänä, ja illalla 17 000 ihmistä kävi jättämässä suurmiehelle jäähyväiset. Ylioppilaat seisoivat yön kunniavartiossa. Hautajaisissa alttarilla paloi seitsemän kynttilää, yksi kullekin sinfonialle. Seppeltenlasku kesti kaksi tuntia. Siunauksen jälkeen Aino Sibelius ja presidentti Urho Kekkonen laskivat seppeleensä. Muusikot kantoivat arkun autoon, joka lähti kohti Järvenpäätä. Tienvarressa oli ihmisiä kunniakujassa koko 40 kilometrin matkalla. Sibelius haudattiin Ainolan metsäiseen puutarhaan.

4. Arppeanum

Snellmaninkatu 3

Opiskeluvuosinaan Sibelius soitti viulua ja kartutti orkesterikokemustaan Akateemisessa orkesterissa, joka harjoitteli yliopiston musiikkisalissa tässä talossa, silloisessa kemian laboratoriorakennuksessa.

5. Säätytalo

Vapaamuurariliike palasi Suomeen täällä 18.8.1922, jolloin Sibeliuskin vihittiin jäseneksi. Myöhemmin hän sävelsi rituaalimusiikkia ja lauluja, joita vapaamuurarit yhä käyttävät Suomessa ja Yhdysvalloissa.

6. Kaupungintalo

Vuonna 1833 rakennetulla Seurahuoneella oli hotelli, ravintola ja juhlasali säätyläisten käyttöön. Salissa järjestettiin 1800–1900-lukujen vaihteessa Helsingin filharmonisen seuran orkesterin populaarikonsertteja, joissa Sibelius kävi usein ja joissa kuultiin myös hänen teoksiaan. *Karelia-sarjan* ensiversio kantaesitettiin 1893 hyväntekeväisyysjuhlassa Seurahuoneen salissa.

Helsingin kaupunki osti 1913 Seurahuoneen, joka muutettiin kaupungintaloksi. Rakennuksen sisätilat modernisoitiin rajusti 1960-luvun lopulla mutta juhlasali säilytettiin. Siellä on edelleen joskus konsertteja.

7. Lääkärien talo

Fabianinkatu 17

Joukko lääkäreitä rakennutti 1901 näyttävän jugendtalon Kasarmitorin kulmalle. Talossa asui ja piti vastaanottoa tohtori Wilhelm Zilliacus, joka toimi Sibeliuksen lääkärinä 1908–19. Zilliacus vastusti kiihkeästi venäläistä sortoa ja tuki jääkäriliikettä. Hän sai 1917 jääkärien Libaun harjoitusleirillä Latviassa kirjoittaman, Suomeen salakuljetetun *Jääkärimarssin* sanat ja pyysi Sibeliusta säveltämään sen. Sibelius toimitti pian salaa Zilliacukselle marssisävelmän, josta tuli vahva, aikoinaan kiistelty kansallinen symboli.

8. Ruotsalainen normaalilyseo

Unioninkatu 2

Vuonna 1880 valmistuneen koulun juhlasalissa pidettiin Helsingin musiikkiopiston oppilaskonsertteja, joissa Sibelius herätti huomiota viulistina jo kevätlukukaudella 1886. Niissä myös kantaesitettiin hänen varhaisia sävellyksiään, kuten opintojen päätökseksi toukokuussa 1889 kuultu a-mollijousikvartetto, joka oli suuri menestys.

9. Esplanadi

Esplanadi oli 1800–1900-lukujen vaihteessa Helsingin huvikeskus, jossa nuori Sibeliuskin viihtyi. Jotkin hänen silloiset suosikkikahvilansa ja -ravintolansa toimivat yhä, tosin monin tavoin muuttuneina. Vuonna 1866 Nya teaternin (nykyinen Svenska teatern) puistopäädyssä avatussa Oopperakellarissa on nykyään baari ja yökerho ja vuonna 1892 perustetussa Königissä, Mikonkatu 4, disko ja karaoke.

Esplanadin tuntumassa oli myös pankkeja, joissa alituisessa vekselikierteessä ollut Sibelius kävi usein. Hänelle tuttuja olivat muun muassa Wasa Bank, Eteläesplanadi 12, ja vanha Yhdyspankki, Aleksanterinkatu 36b, sekä upeat jugendtyyliset pankkisalit, Pohjoisesplanadi 15 ja 19, jotka toimivat nykyisin kahviloina.

10. Kappeli

Esplanadin maamerkkeihin kuuluva, vuonna 1867 avattu kahvila-ravintola Kappeli sai 1891 suunnilleen nykyisen ulkoasunsa. Suosittu ravintola oli yksi Helsingin taiteilijoiden lempipaikoista. Herkkusuuna tunnettu Sibelius kävi siellä 1800–1900-lukujen vaihteessa, milloin juhlimassa taiteilijatoverien kanssa, milloin syömässä tuhdin aterian ruokajuomineen, milloin nauttimassa muutaman sherrylasillisen ja sikarin.

11. Kämp

Pohjoisesplanadi 29

Vuonna 1887 avattu Kämp, Helsingin ylellisin hotelli ja ravintola, tuli pian tutuksi Sibeliukselle. Jo 1880-luvun lopulla hän vietti siellä iloisia iltoja pianon ääressä ”leskoviittien” kanssa. Musikaalinen toveripiiri oli nimetty musiikkiopiston pianonsoiton opettajan Ferruccio Busonin Lesko-koiran mukaan. Vuosina 1892–94 Kämpissä kokoontui Symposion-piiri, jonka ytimessä olivat Sibelius, taidemaalari Akseli Gallén-Kallela ja kapellimestari Robert Kajanus. Piirin kiihkeät taidekeskustelut ja huuruinen juhlinta ovat saaneet tarunhohteisen maineen. Sittemmin Sibelius herkutteli ja yöpyi Kämpissä 1930-luvulle asti.

Rapistunut Kämp purettiin 1967, mutta osa julkisivusta kopioitiin ehostamaan paikalle vuonna 1969 kohonnutta pankkitaloa. Tämä muutettiin 1999 hotelliksi, jonka prameat sisätilat eivät vastaa alkuperäisiä.

12. Lundqvistin liikepalatsi

Aleksanterinkatu 13

Nuoret suomenruotsalaiset, radikaalit kulttuuri-intellektuellit ryhmittyivät 1902 Euterpe-lehden piiriksi ja kokoontuivat keskustelemaan lehden toimitukseen, joka oli tässä talossa. Sibeliuskin vieraili näissä pitkissä, kosteissa illanvietoissa, jotka olivat osasyy hänen muuttoonsa maaseudun rauhaan Tuusulaan 1904.

13. Svenska teatern

Vuonna 1866 valmistunut talo vakiintui Helsingin ruotsinkielisen teatterin keskukseksi. Siellä sai 1898 kantaesityksensä Sibeliuksen ensimmäinen teatterimusiikki *Kristian II*, jonka hän sävelsi ystävänsä Adolf Paulin näytelmään. Se oli myös hänen ensimmäinen julkaistu orkesteriteoksensa. Vuonna 1899 Svenska teaternissa esitettiin isänmaallisessa juhlassa kuvaelmia Sibeliuksen musiikin säestyksellä. Venäläistä sortoa vastaan suunnattu *Suomi herää* -osa lumosi kuulijat, ja Sibelius muokkasi siitä *Finlandia*-sävelrunon. Teatterin julkisivut riisuttiin koristeista 1935, mutta sali ja lämpiö tuntuisivat Sibeliuksesta tutuilta.

14. Hotelli Klaus K

Bulevardi 2–Erottaja 4

Bulevardin kulmassa oli 1880-luvulla puutalo ja Erottajan rinteessä Paerschin tiilitalo, joka oli Saksalaisen tyttökoulun käytössä. Vuonna 1882 perustet-

Svenska teatern 1905
Helsingin kaupunginmuseo

tu Helsingin musiikkiopisto vuokrasi alkuvuosinaan koululta tiloja, joissa Sibeliuskin opiskeli 1885–89. Musiikkiopisto piti tutkintoja ja pikkukonsertteja Paerschin talon salissa, jossa Sibelius soitti usein ja esitti myös varhaisia sävellyksiään.

Kulmaan valmistui 1913 jugendtalo, johon Paerschin talo liitettiin 1920 rakennusten muuttuessa Rake-rautakaupaksi. Hotellitoiminta alkoi 1938 ja syrjäytti 1970-luvulla rautakaupan. Paerschin talon sali restauroitiin 1980-luvulla, jolloin se sai nimen Rake-sali.

15. Vanha ylioppilastalo

Ylioppilastalo valmistui 1870 ylioppilaiden juhlien, järjestöjen ja kulttuuriharrastusten tyyssijaksi. Taloon tehtiin musiikkisali ylioppilaskuorojen harjoitustilaksi. Juhlasalissa pidettiin konsertteja, joissa Sibelius kävi. Vuonna 1889 hän esiintyi siellä Akateemisen orkesterin viulusolistina. Esitys sai kiitosta, mutta Sibelius luopui sen jälkeen nuoruudenhaaveestaan, viuluvirtuoosin urasta. Sibeliuksen mieskuorolaulut kaikuivat musiikkisalissa 1890-luvulta alkaen.

Juhlasali vaurioitui tulipalossa 1978 mutta korjattiin ennalleen. Kuorolaulu vaikeni musiikkisalissa 2013 ylioppilaskunnan todettua sen haittaavan talon ravintolatoimintaa.

16. Fennia

Mikonkatu 17

Sibelius majaili vuonna 1898 avatussa Grand Hotel Fenniassa usein Helsingissä käydessään, joskus viikkojakin etsiessään rauhaa sävellystyöhön. Sibeliuksen 70-vuotispäivänä 8.12.1935 täällä pidettiin juhlapäivälliset, joita säesti New Yorkista radioitu toisen sinfonian esitys.

17. Suomen Kansallisteatteri

Säännöllinen suomenkielinen teatteritoiminta alkoi Helsingissä 1872. Pitkään haaveissa ollut uusi teatteritalo, Kansallisteatteri, valmistui 1902. Sen vihkiäiset olivat suuri suomalaiskansallinen juhla, johon Sibelius sävelsi kalevalaisen *Tulen synty* -teoksen. Tunnetuin hänen täällä kantaesitetyistä teoksistaan on *Valse triste*, jonka ensiversion Sibelius sävelsi 1903 lankonsa Arvid Järnefeltin *Kuolema*-näytelmään.

18. Kaisaniemenkatu 1

Sibelius yritti 1930-luvun alkupuolella keskittyä VIII sinfonian säveltämiseen Berliinissä ja Helsingissä, jossa hän asui tässä talossa toimineessa hotelli Kareliassa pitkiä aikoja. Säveltäjän itsekritiikin kasvaessa yhä ahdistavammaksi teos ei koskaan valmistunut.

19. Kalevankatu 45

Tuleva kapellimestari Armas Järnefelt esitteli 1888 opiskelutoverilleen Sibeliukselle sisarensa Aino Järnefeltin (1871–1969), ja nuoret ihastuivat heti toisiinsa. Sibelius vieraili Järnefelteillä usein, ystävystyi Ainon veljien kanssa ja omaksui perheen kiihkeän suomenmielisen ajattelun.

Jean ja Aino Sibelius vihittiin 10.6.1892. Syksyllä nuoripari hankki vuokra-asunnon talosta, jonka osoite oli tuolloin Wladimirinkatu 45. Tässä kodissa näki päivänvalon Sibeliusten esikoinen Eva, ja siellä syntyivät myös *Sadun* ensiversio ja kuorolaulu *Venematka*. Keväällä 1893 perhe muutti pois.

20. Sibelius-Akatemia

Pohjoinen Rautatiekatu 9

Helsingin musiikkiopisto, Sibeliuksen opinahjo, muuttui 1924 konservatorioksi ja keskittyi musiikin ammattiopetukseen. Vuosikymmenien tilakurjuus päättyi oman talon valmistuttua 1931. Oppilaitoksen nimeksi tuli 1938 säveltäjän luvalla Sibelius-Akatemia.

Sibelius esiintyi viimeisen kerran orkesterinjohtajana 1.1.1939 tämän talon konserttisalissa. Radio-orkesteri soitti hänen johdollaan *Andante festivon* suorassa lähetyksessä New Yorkin maailmannäyttelyn kunniaksi. Esityksen harjoitus on ainoa tallenne Sibeliuksen johtamasta musiikista.

21. Musiikkitalo

Vuonna 2011 avatun Musiikkitalon orkestereista vanhin, alkujaan vuonna 1882 perustettu Helsingin kaupunginorkesteri on kantaesittänyt useimmat Sibeliuksen pääteoksista säveltäjän johdolla. Myös Sibelius-Akatemia toimii talossa.

Töölö

22. Sibeliuksen muistotammi

Helsingin kaupunginpuutarhan kupeessa kasvaa merkkimiesten muistotammia. Helsinki-Seura ja Helsingin mieskuorot istuttivat 1941 tammen kunnioittaakseen vastikään kaupunkiin muuttanutta Sibeliusta.

23. Kisahalli

Sibelius oli 1930-luvulla suosionsa huipulla Pohjoismaissa, Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa. Hänen 70-vuotisjuhlansa oli kansainvälinen mediatapahtuma, ja vanha säveltäjä lähes hukutettiin kunnianosoituksiin. Syntymäpäivänä 8.12.1935 pidettiin juhlakonsertti uudessa Messuhallissa (nykyisen Kisahallin eteläosa). Sibelius nautti huomiosta muttei tämän jälkeen enää esiintynyt julkisuudessa kiusallisen käsien vapinan takia.

24. Sibeliuksenkatu 11

Sibeliukset vuokrasivat 1939 Kammionkatu 11 A:sta yli 200 neliön talviasunnon. Asuminen jäi lyhyeksi talvisodan takia, mutta syksystä 1940 kesään 1941 Sibeliukset asuivat Töölössä. Aino viihtyi mainiosti, Sibelius huonommin. Jatkosodan vuoksi he jäivät Ainolaan, ja kaupunkiasunnosta luovuttiin 1942.

25. Sibeliuksen puisto ja Sibeliuksenkatu

Sibeliuksen arvostus kotimaassa läheni jo varhain palvontaa. Pitkäikäinen säveltäjä sai merkkipäiviensä yhteydessä yhä mahtipontisempia huomionosoi-

Musiikkitalo
Helsingin matkailu- ja kongressitoimisto/Birgit Liukkonen

Sibelius-monumentti
Helsingin matkailu- ja kongressitoimisto/Paul Williams

tuksia. Helsingin kaupunki nimesi 1945, Sibeliuksen täyttäessä 80 vuotta, Humallahdenpuiston Sibeliuksen puistoksi. Puistoon johtava Kammionkatu, säveltäjän lyhytaikainen kotikatu, nimettiin Sibeliuksenkaduksi 1965 hänen satavuotisjuhlansa kunniaksi.

26. Sibelius-monumentti

Sibeliuksen puisto

Sibelius-Seura järjesti veistoskilpailun, jonka kuvanveistäjä Eila Hiltunen voitti 1962 ehdotuksellaan *Passio Musicae*. Sen abstrakti muotokieli aiheutti paljon kohua, jonka hillitsemiseksi teokseen liitettiin säveltäjän muotokuva. Vuonna 1967 paljastettu teräsveistos muodostui pian yhdeksi Helsingin päänähtävyyksistä.

Hieman kauempana

27. Kaivopuisto

Sibelius asui 1885–1895 opiskelijana ja nuorena isänä useaan otteeseen vuokralla Kaivopuiston huviloissa. Erikoisin asunto oli Ison Puistotien päässä sijainneessa Kaivopuiston kylpylässä, jossa Sibelius viimeisteli keväällä 1892 läpimurtoteoksensa *Kullervon*. Sibeliuksen asuintalot eivät ole säilyneet, mutta puisto, merinäköala ja muutamat Itäisen Puistotien ja Kalliolinnantien huvilat ovat ennallaan.

28. Kallion kirkko

Sibeliuksen eniten soitettu teos, seitsemälle kellolle sävelletty *Kellokoraali* on kaikunut yli sata vuotta päivittäin klo 12 ja 18 vuonna 1912 valmistuneen, jugendtyylisen kirkon tornista.

29. Lapinlahden mielisairaala

Sisällissodan aikana kevättalvella 1918 ystävät toivat Sibeliuksen perheen Ainolasta turvaan Helsinkiin. Nämä ahtautuivat säveltäjän Christian-veljen, Lapinlahden sairaalan ylilääkärin, virka-asuntoon kevääseen asti. Siellä syntyi kantaatti *Oma maa*. Nykyään vuonna 1841 rakennetun entisen mielisairaalan puisto on auki yleisölle.

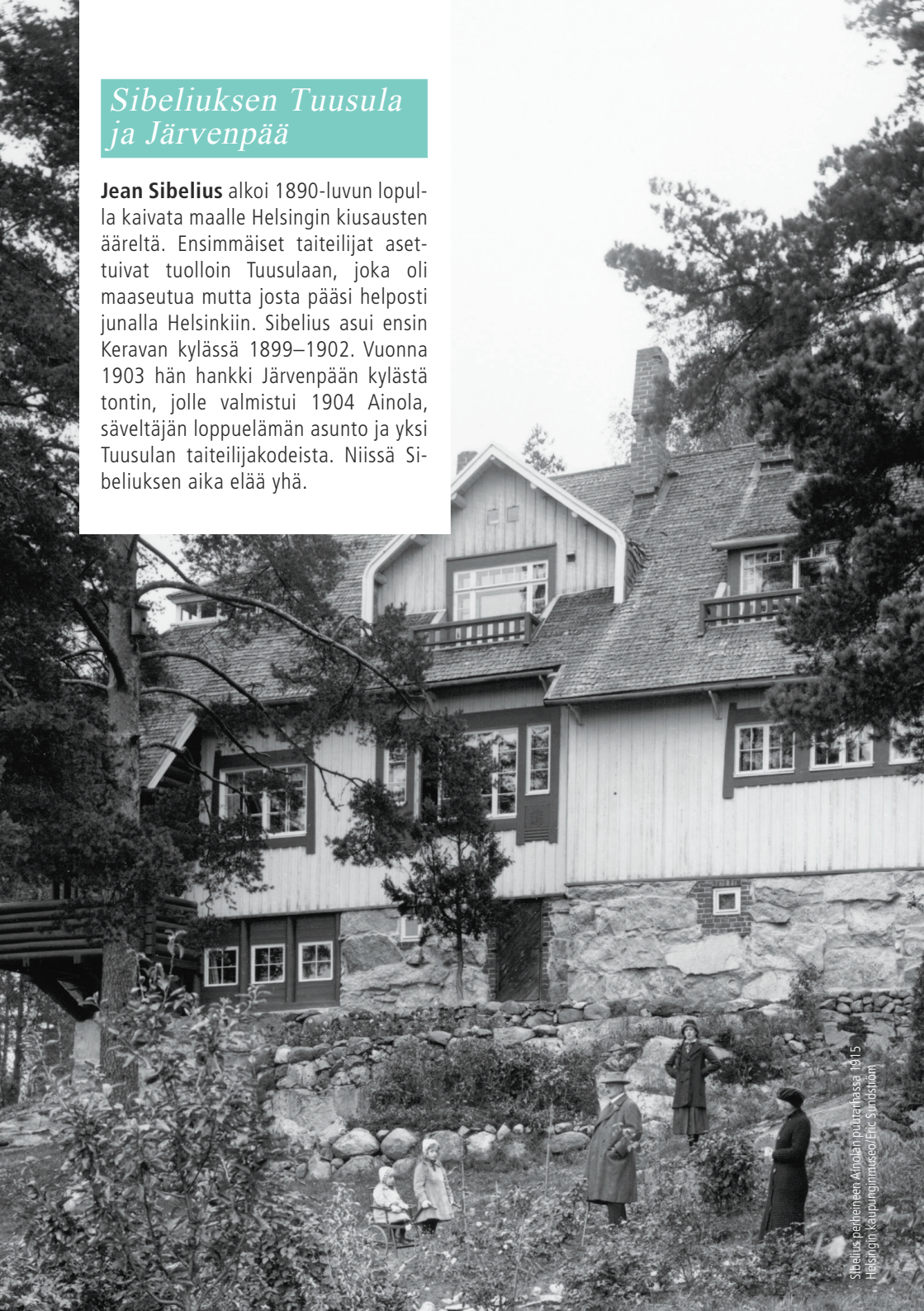
30. Sibelius-lukio

Liisankatu 13

Suomen ensimmäinen musiikkilukio nimettiin 1982 säveltäjän jälkeläisten luvalla Sibelius-lukioksi, joka on kehittynyt arvostetuksi musiikkiin ja tanssiin erikoistuneeksi oppilaitokseksi.

Sibeliuksen Tuusula ja Järvenpää

Jean Sibelius alkoi 1890-luvun lopulla kaivata maalle Helsingin kiusausten ääreltä. Ensimmäiset taiteilijat asettuivat tuolloin Tuusulaan, joka oli maaseutua mutta josta pääsi helposti junalla Helsinkiin. Sibelius asui ensin Keravan kylässä 1899–1902. Vuonna 1903 hän hankki Järvenpään kylästä tontin, jolle valmistui 1904 Ainola, säveltäjän loppuelämän asunto ja yksi Tuusulan taiteilijakodeista. Niissä Sibeliuksen aika elää yhä.

Sibelius perheineen Ainolan puutarhassa 1915
Helsingin Kaupunginmuseo/Eric Sundström

Tuusula ja Järvenpää

Hiirimäki
Vanhankylänniemi
Vanhakylä
24
Tuusulanjärvi
Kähäjärvi
Järvenpään keskusta
Suviranta
Terioja
23
Lippumäki
Kallio-Kuninkala
Tuomala
Kuusiniemi
Halosenniemi
Seittelinniemi
Seittelinlahti
Hiivoolahti
Tuomalansuo
Saksankallio
Mansikkamäki
Vironmäki
Annivaara
Pekkola
Kirkonkylä
Hyrylä
Vuorela
Sarvikallio
Pumppaamo
Rantamo
Kuninkaala
Kylänpää
Saarela
Kittelä
Korkeamäki
Yli-Pekkola
Hämälismäki
Hakakorpi
Parola
Tuomalan koulu
Kansanopisto
Tuomalantie
Järvenpäänte
Pelinoja
Hakalantie
Rantatie
PVKK
Suvilahti
Syväranta
Onnela
Haaparanta
Aleksis Kiven kuolinmökki
Fjällbon-puisto
Golfkenttä
Palvelukeskus Tuusmylly
Kotorannanpuisto
Venevalkama
Gustavelund
Tuusulan kirkko
Työläismuseo Ilomo
Sympaatti
Keuda
Peppia
Saksa
Jalasjärvi
Perhetalo
Pitäjänpuisto
Mattilan pk
Ilmarinen
Ylikeravantie
Viro
Tuusulantie
Poikkitie
Ristinummentie
Terijoki
Lammaskallionkatu
Kansanopistontie
Järvenpäänkatu
Kuninkaankatu
Kirkkotie
Mäkimäentie
Lammaskallionlahti
Suvisalmenlahti
Saukkalanoja
Pumppaamo
Seittelinlahti
Hiivoolahti
Pelinoja
Hakalanoja
Vanhankylänlahti
Vanhankylänlahti
Vanhankylänlahti

1. Tuusulan kirkko

Tuusulan vuonna 1734 valmistunut ristikirkko sai nykyisen ulkoasunsa 1903. Myös kirkkosali tuntuisi Sibeliuksesta tutulta. Tuusulan kirkko oli vuosikymmeniä Sibeliusten kotikirkko, jossa he tosin kävivät aika harvoin. Vuonna 1914 Sibeliukset ajoivat reellä joulukirkkoon, jonka tunnelma teki säveltäjään vaikutuksen.

Tuusulan kirkkopuistoon on haudattu muun muassa kansalliskirjailija Aleksis Kivi ja taidemaalari Pekka Halonen. Myös Sibeliuksen kerrotaan valinneen sieltä hautapaikan. Se jäi kuitenkin käyttämättä, sillä Jean ja Aino Sibeliuksen viimeinen leposija on heidän toiveestaan Ainolan puutarhassa.

2. Iloniemi

Tuusulan kanttorina oli 55 vuotta, kuolemaansa asti Sakari Soinne (1861–1942). Hän hankki lisätuloja urkujenkorjaajana ja pianonvirittäjänä, minkä myötä hän tutustui Sibeliukseen jo tämän asuessa Keravalla. Soinne sai absoluuttisen korvansa ansiosta virittää Ainolan ja muiden taiteilijakotien pianot. Kanttorila, Sointeen virka-asunto, sijaitsi kirkkoa vastapäätä vanhan kansakoulun takana. Vuonna 1918 Sointeet ostivat kirkon naapurista Iloniemen huvilan, joka on yksityiskotina.

3. Erkkola

Runoilija Juhana Heikki Erkko (1849–1906) tulkitsi suomalaisen kansallisen heräämisen tunnot herkiksi luonnonrunoiksi, joista muutamat ovat yhä suosittuja lauluina. Sibelius sävelsi 1890-luvulla Erkon *Työkansan marssin* ja *Aamusumussa*-runon, mutta Erkon librettoon suunniteltu *Veneen luominen* -ooppera jäi tekemättä. Koko ikänsä avioliiton onnea ja kodin rauhaa etsinyt Erkko rakennutti 1902 Tuusulaan oman talon, Erkkolan, jossa hän eli yksin viimeiset vuotensa. Taiteilijakoti Erkkola avattiin yleisölle 2007.

4. Halosenniemi

Taidemaalari Pekka Halonen (1865–1933) rakennutti 1902 Halosenniemen Tuusulanjärven rannalle paikkaan, josta järvimaisema avautuu kauneimmillaan. Suuressa ateljeessa Tuusulan taiteilijayhteisö kokoontui, seurusteli, juhli ja musisoi. Pekka Halonen soitti kannelta ja kuunteli mieluusti soittoa maalatessaan. Hänen vaimonsa Maija oli etevä pianisti, joka opetti Sibeliuksen tyttärille pianonsoittoa. Aino Sibeliuksen kanssa Maija Halonen soitti nelikätisesti. Heitä yhdisti myös intohimo puutarhanhoitoon.

Halosenniemi on ollut vuodesta 1949 museona, ja sen ympäristö on luonnonsuojelualue. Museossa voi tutustua taiteilijaperheen elämään ja vaihtuviin taidenäyttelyihin. Halosenniemi on auki ympäri vuoden.

5. Kylänpään talo ja Tuomalan kylä

Kesällä 1904 Ainolan rakennustyöt olivat käynnissä. Niitä valvoakseen Sibeliukset asuivat kesän komeassa sinisessä Kylänpään talossa Tuomalan kylän etelälaidalla.

6. Kallio-Kuninkala

Kallio-Kuninkalan tilan omisti vuodesta 1899 vuorineuvos K. A. Paloheimo, jonka suku on vaikuttanut monin tavoin Suomen talous- ja sivistyselämään. Paloheimot seurustelivat vilkkaasti Tuusulan taiteilijoiden kanssa, ja perheen pojista löytyi vävy niin Sibeliuksille, Järnefelteille kuin Halosillekin.

Kallio-Kuninkalan kaunis päärakennus on 1920-luvulta. Lähempänä järveä on Ala-Kuninkala, joka oli aikoinaan Eva Sibeliuksen ja tämän puolison Arvi Paloheimon kesähuvilana. Nykyisin Kallio-Kuninkala toimii Sibelius-Akatemian kurssikeskuksena. Vanhaan navettaan on tehty konserttisali ja studio.

7. Puotinnokka

Tuusulan taiteilija- ja sivistyneistöperheiden nuoriso viihtyi yhdessä. Suosittu retkikohde oli Puotinnokka, niemi Kallio-Kuninkalan mailla. Siellä pidettiin 1910–20-luvuilla unohtumattomia juhannusjuhlia.

8. Suviranta

Aino Sibeliuksen veljen, taidemaalari Eero Järnefeltin (1863–1937) ateljeekoti Suviranta valmistui 1901 Tuusulanjärven rantaan. Tämä vaikutti Sibeliusten muuttoon, koska veljen perheen naapurissa asuminen oli Ainolle mukavaa Jean Sibeliuksen pitkien ulkomaanmatkojen aikana. Perheet olivat läheisiä ja serkuskatras kasvoi yhdessä. Sibeliuksen tyttäret harjoittelivat pianoläksyjään Suvirannassa, koska kotona Ainolassa piti hiljaisuuden vallita isän säveltäessä. Suviranta on yhä suvun omistuksessa ja yksityiskotina.

Suvirannan pihalla 1904
Tuusulan museo/Suvirannan perhealbumi

Ainolan ruokasali
Helsingin kaupunginmuseo/Sakari Kiuru

9. Ahola

Kirjailija Juhani Aho (1861–1921) ja hänen puolisonsa taidemaalari Venny Soldan-Brofeldt (1863–1945) asettuivat 1897 Järvenpään kartanolta vuokrattuun huvilaan, jota alettiin kutsua Aholaksi. Valovoimainen taiteilijapariskunta veti muita perässään, ja Tuusulan taiteilijayhteisö syntyi. Ahojen epäsovinnainen elämäntyyli hämmensi aikalaisia, mutta taiteilijaperheet seurustelivat heidän kanssaan mieluusti. Jean Sibeliuskin tuli toimeen Juhani Ahon kanssa, vaikka tämä oli nuorena turhaan kosiskellut Ainoa ja suututtanut Sibeliuksen. Ahot muuttivat Tuusulasta jo 1911. Ahola avattiin 1997 museona.

10. Ainola

Sibelius löysi paikan talolleen metsäisestä rinteestä, josta avautui avara näkymä pellolle ja kauempana siintävälle Tuusulanjärvelle. Arkkitehti Lars Sonckin suunnittelema Ainola valmistui 1904. Hirsihuvila sai nykyilmeensä 1911, kun ulkoseinät laudoitettiin ja yläkertaan rakennettiin lisää asuinhuoneita. Tontille nousivat myös välttämättömät talousrakennukset: sauna, talli ja liiteri, sekä Aino Sibeliuksen taitavasti ja rakastaen vaalima puutarha. Ainolan sisustus on persoonallinen kokonaisuus perittyä, lahjaksi saatua ja Sibeliusten hankkimaa esineistöä. Taiteilijaystävien teoksista kertyi laaja kultakauden taidekokoelma.

Sibelius löysi Ainolasta työrauhan ja pysyvän kodin perheelleen, johon kuului lopulta Aino-puolison lisäksi viisi tytärtä: Eva, Ruth, Katarina, Margareta ja Heidi. Täällä syntyi suurin osa hänen sävellyksistään. Sibelius sanoi, että Ainolassa hiljaisuuskin puhuu, ja kutsui rakasta kotiaan puun suureksi sinfoniaksi.

Jean Sibelius kuoli 91-vuotiaana 1957 ja haudattiin Ainolan puutarhaan. Aino Sibelius asui talossa vuoteen 1969, jolloin hän pääsi haudan lepoon miehensä viereen. Tyttäret myivät kiinteistön Suomen valtiolle 1972, ja Ainola avattiin museona 1974. Ainolassa käy vuosittain lähes 30 000 vierasta.

Hieman kauempana

11. Vanhankylän kartano

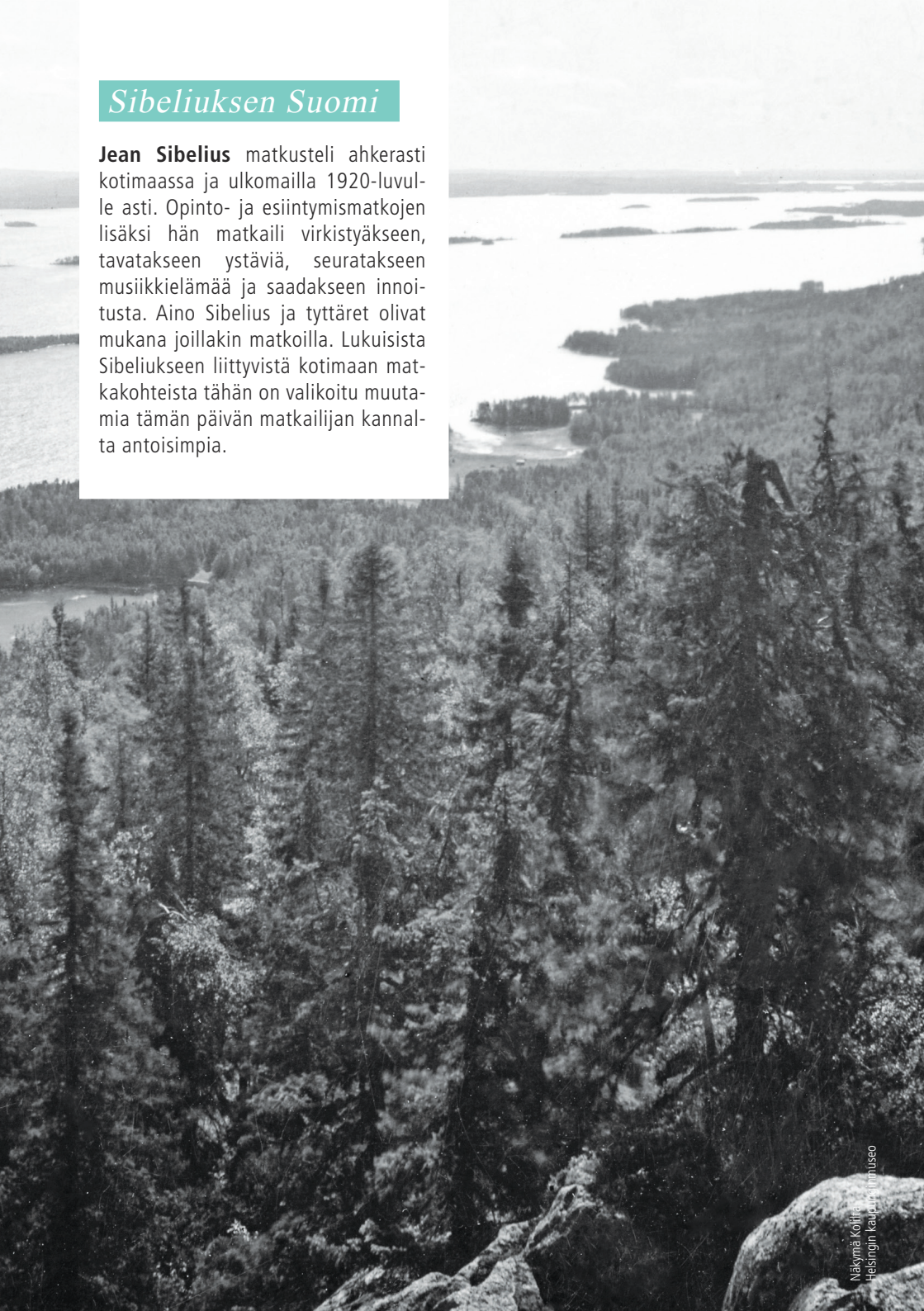
Sibelius vieraili 1898 Ahon ja Halosen luona ja halusi itsekin asettua Järvenpäähän. Tarinan mukaan hän kyseli Vanhankylän kartanosta vuokra-asuntoa, mutta topakka emäntä torjui pyynnön, koska Sibelius oli esiintynyt Gallén-Kallelan viinanhuuruisessa *Symposion*-maalauksessa. Kartano on nykyisin kahvilana.

12. Järvenpään asema ja Sibelius-patsas

Nopea, puolentoista tunnin junayhteys Helsinkiin oli Tuusulanjärven taiteilijoille tärkeä, ja myös Sibelius oli tuttu näky Järvenpään vuonna 1858 rakennetulla asemalla, joka on maan vanhimpia. Radan toisella puolella Ainolaa tähyää kuvanveistäjä Erkki Erosen Sibelius-patsas vuodelta 1964.

Sibeliuksen Suomi

Jean Sibelius matkusteli ahkerasti kotimaassa ja ulkomailla 1920-luvulle asti. Opinto- ja esiintymismatkojen lisäksi hän matkaili virkistyäkseen, tavatakseen ystäviä, seuratakseen musiikkielämää ja saadakseen innoitusta. Aino Sibelius ja tyttäret olivat mukana joillakin matkoilla. Lukuisista Sibeliukseen liittyvistä kotimaan matkakohteista tähän on valikoitu muutamia tämän päivän matkailijan kannalta antoisimpia.

Näkymä Koliin
Helsingin kaupunginmuseo

Imatra

Mahtava Imatrankoski oli turistien suosiossa jo 1800-luvulla. Sibelius vieraili siellä 1910 englantilaisen ystävänsä Rosa Newmarchin kanssa. Vuonna 1928 Sibeliusta suostuteltiin säveltämään Imatra-sinfonia suuren voimalaitoksen vihkiäisiin. Hän vietti kolme päivää Valtionhotellissa kosken partaalla, mutta hanke raukesi.

Korppoo

Sibelius oli innokas kalamies ja viihtyi kesäisin veden äärellä. Monista merellisistä lomakohteista musiikillisesti tuottoisin oli Korppoo, jossa nuori sävellysopiskelija oleili perheineen kesät 1886 ja 1887. Siellä syntyi kamarimusiikkia sisarustriolle ja Korppoon kartanon isäntäväelle, jonka kanssa Sibelius mieluusti soitti.

Lahti

Sibeliukset viettivät kesät 1895 ja 1896 Vaaniassa Hollolassa kalastellen Vesijärvellä. Saman järven rannalla Lahdessa kohoaa vuonna 2000 avattu konsertti- ja kongressikeskus Sibeliustalo, joka on Sibeliuksen musiikin tulkkina kunnostautuneen Sinfonia Lahden kotisali.

Lieksa

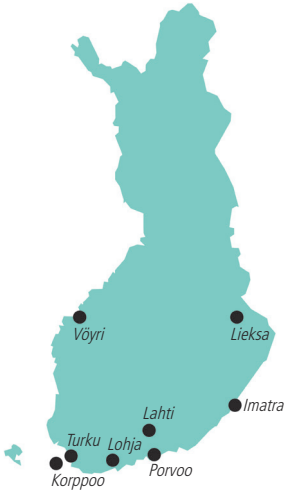
Karjalan runokylät ja jylhät maisemat vetivät 1890-luvulla puoleensa nuoria taiteilijoita, jotka etsivät kosketusta alkusuomalaisuuteen. Niinpä Sibeliuksetkin tekivät häämatkansa 1892 Pielisen rannalle Lieksaan, josta säveltäjä jatkoi runonkeruumatkalle Karjalaan. Sibelius palasi Lieksaan, Kolin vuorelle, syksyllä 1909 lankonsa, taidemaalari Eero Järnefeltin kanssa. Koli oli Sibeliukselle suuri elämys ja innoituksen lähde.

Lohja

Sibeliuksen anoppi Elisabeth Järnefelt ja lanko, kirjailija Arvid Järnefelt, muuttivat 1896 Lohjanjärven rannalle Virkkalaan omistautuakseen Tolstoin hengessä maanviljelylle ja hyväntekeväisyydelle. Sibeliukset viettivät heidän luonaan monet kesät 1897–1903. Sibelius sävelsi rantamökissä ja osallistui töihin, kuten Arvidin Rantalan tilan kiviaidan tekoon. Rantala on yksityiskoti, mutta sen lähellä on Arvid Järnefeltin muistomerkki.

Porvoo

Inkeriläinen runonlaulaja Larin Paraske herätti innostusta Suomen sivistyneistössä 1890-luvun alkupuolella, jolloin hän eli Porvoossa pastori Adolf Neoviuksen vieraana. Sibelius tuli loppuvuodesta 1891 Neoviuksen kotiin, Välikatu 11, kuulemaan Parasken laulua, joka antoi hänelle tärkeitä virikkeitä *Kullervoon* ja 1890-luvun kalevalaisiin kuorolauluihin. Rakennuksessa on nykyisin 1700-luvun kauppiaskotimuseo Holmin talo.

Turku

Säveltäjän nuoruudessa Turussa asui hänen setänsä, siemenkauppias Pehr Sibelius, joka kannusti Jannea musiikin pariin. Myöhemmin Sibelius johti Turussa muutaman konsertin. Åbo Akademin musiikinhistoriallisiin kokoelmiin kertyi 1920-luvulta alkaen laaja Sibelius-arkisto. Vuonna 1949 perustettiin mestarin luvalla Sibelius-museo, jossa on soitinnäyttelyn ohessa pieni Sibelius-osasto.

Vöyri

Aino Järnefeltin isä Aleksander Järnefelt oli nuorten kohdatessa Vaasan läänin maaherrana ja vietti kesiään Vaasan lähellä Tottesundin kartanossa, jossa juhlittiin Jean Sibeliuksen ja Aino Järnefeltin häitä 10.6.1892. Kartano on nykyään kunnan toimistokäytössä, ja siihen voi tutustua kesäisin.

Lisätietoja Jean Sibeliuksesta
www.sibelius.fi

Esitteen aineisto
Hämeenlinnan kaupungin historiallinen museo
Loviisan kaupungin museo
Helsingin kaupunginmuseo
Järvenpään taidemuseo
Tuusulan museot
Ainola

Toimitus
Jere Jäppinen, Helsingin kaupunginmuseo
Kannen kuvitus
Lasse Rantanen
Taitto
Mari Villanen, Pisama Art

Sibelius 2015

www.sibelius150.fi

www.visithelsinki.fi | www.visithameenlinna.fi | www.visitloviisa.fi
www.ainola.fi | www.tuusulanrantatie.fi